Raadsvoorstel Besluitvormend

Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 Teylingen

aan:	de raad van de gemeente Teylingen
zaaknummer:	Z-23-296162
datum collegevergadering:	12 december 2023
datum raadsvergadering:	01 februari 2024
agendapunt:	0
portefeuillehouder:	Heleen Hooij
behandelend ambtenaar:	Remko van Eeten
e-mailadres:	R.vanEeten@hltsamen.nl
telefoon:	14 0252

Wij stellen voor:

1. Het Programma Water en Klimaatadaptatie vast te stellen voor de periode 2024-2028.
2. De financiële consequenties voor de jaren 2025 – 2028 te betrekken bij de integrale afweging in de Kadernota 2025 - 2028
3. De dekking voor 2024 op te nemen in de tussenrapportage 2024.
4. De investeringen 2025 en verder op te nemen in de meerjarige investeringsplanning van de Kadernota 2025.

Inleiding

Het klimaat verandert. Er zijn duidelijk trends zichtbaar in Nederland zoals oplopende temperatuur, zeespiegelstijging en de toename van de hoeveelheid piekbuien. Op twee manieren wordt gehandeld:

1) Het zoveel mogelijk beperken van klimaatverandering met als effect minder uitstoot van broeikasgassen (mitigatie) en
2) Het beter omgaan met de trends van klimaatverandering door maatregelen te nemen in het kader van klimaatadaptatie.

In het adviesrapport "Voorstel strategie en ambitie klimaatadaptatie Hillegom, Lisse & Teylingen" (raadsbesluit d.d. 4 november 2021), staat de klimaatadaptatiestrategie voor de drie genoemde gemeenten. Deze strategie is de basis voor concrete maatregelen, waarvoor meerdere uitvoeringsagenda's zijn opgesteld.

Het voorliggende raadsvoorstel gaat over het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) 2024-2028 waarin klimaatadaptieve maatregelen op het gebied van wateroverlast zijn opgenomen. Het vaststellen van dit programma zorgt ervoor dat het onderhoud van watergangen, oeverbeschermingen en duikers op orde wordt gebracht de komende jaren. Daarmee geeft de gemeente invulling aan de door uw raad uitgesproken ambitie 'Actief Plus' voor klimaatadaptatie.

Het programma zal in een tijdbestek van vijf jaar worden opgepakt en uitgevoerd door o.a. het aanpassen van de watergangen met knelpunten voor wateroverlast binnen de ambitie Actief Plus.
Hiermee wordt invulling gegeven aan de wens van de raad om snel te handelen en mogelijke schade door wateroverlast te voorkomen. Er is voor het uitvoeren van de gewenste (versnelde) aanpak 1 fte nodig. Enerzijds is er spanning tussen het realiseren van de voortgang op uitvoering van PWKA en anderzijds is het gesprek over de inzet van CDOKE-gelden nog niet afgerond. Het is nog ongewis of en hoe de dekking van het tekort binnen PWKA kan wijzigen na de uitkomst van het gesprek over de CDOKE-gelden.

Bestaand kader en context
In het bestuurlijk akkoord Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) hebben alle gemeenten in Nederland samen met het bedrijfsleven en inwoners zich gecommitteerd om zich voor te bereiden op het veranderende klimaat.
In 2021 hebt u de ambitie 'Actief Plus' uitgesproken naar aanleiding van het adviesrapport "Voorstel strategie en ambitie klimaatadaptatie Hillegom, Lisse & Teylingen". Dit rapport schetste in globale termen de financiële impact van maatregelen die in het kader van klimaatadaptatie genomen moeten worden.

In het voorliggende raadsvoorstel worden klimaatadaptieve maatregelen en kansen voorgesteld voor het onderhoud van watergangen, oevers en duikers. Wie verantwoordelijk is voor welk onderhoud wordt bepaald in de Legger van het waterschap.

Uw raad stelt jaarlijks budget beschikbaar voor het onderhoud van watergangen en oevers. Dit budget is niet toereikend. Voor duikers geldt dat de gemeente onderhoudsverplichtingen heeft, maar dat die nog niet in (exploitatie)budgetten zijn opgenomen.

Het voorliggende raadsvoorstel gaat over de huidige situatie en schetst de toekomstige uitvoeringsmaatregelen. De wereld om ons heen is echter volop in beweging. Deze bewegingen kunnen van invloed zijn op het besluit dat nu van u gevraagd wordt. Om u goed op de hoogte te stellen heeft u medio juni 2023 de raadsbrief *Ontwikkelingen Water en Klimaatadaptati*e ontvangen met daarin acht trends. U zult ook in de toekomst op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen.

Beoogd effect
Dit PWKA 2024-2028 draagt bij aan het doel om in 2050 klimaatbestendig te zijn.

Het voorstel zorgt ervoor dat de uitvoering van de maatregelen uit het PWKA passend zijn bij het gekozen ambitieniveau 'Actief Plus' en geborgd worden voor de periode 2024-2028. De belangrijkste uitvoeringsmaatregelen zijn: het klimaat adaptief baggeren, het vergroten van de waterberging tot 70mm per uur en de oeverbescherming op beeldkwaliteit B te brengen.

Argumenten
1.1 *Met dit besluit geeft u invulling aan de door u vastgestelde strategie en ambitie 'Actief Plus' op het gebied van klimaatadaptatie*.
Het programma voldoet aan de gestelde ambitievoorwaarden;
1. Alle nieuwbouw realiseren we klimaatbesteding;
2. Bestaand bebouwd gebied maken we klimaatbestendig;
3. Het buitengebied maken we klimaatbesteding;
4. De essentiële infrastructuur maken we klimaatbestendig.

Bij de uitvoering van het programma worden meekoppelkansen actief meegenomen.
1.2 Dit programma geeft invulling aan de zorgplicht van de gemeente voor het opvangen

van hemelwater.

1.3 Dit programma zorgt ervoor dat de basis van beheer van het gemeentelijk oppervlaktewater op orde is om aan de gemeentelijke onderhoudsplicht te voldoen. Dit vertaalt zich in een goede staat van oevers en duikers en het goed doorstromen van water door regelmatig te baggeren. Het onderhoud is deels geborgd in bestaand beleid en budget.

1.4 De maatregelen uit het programma zorgen er voor dat wateroverlast op de knelpunten verminderd wordt.
In dit programma zijn knelpunten in het watersysteem van de gemeente Teylingen gedefinieerd. Op deze knelpunten kan nu en in de toekomst sprake zijn van wateroverlast. Met concrete maatregelen zoals het baggeren tot de onderste bodemlaag (vaste bodem) van een watergang en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers wordt de bergingscapaciteit van een watergang en het afvoerend vermogen verhoogd waardoor de wateroverlast zal verminderen.

1.5 In de Nationale Omgevingsvisie is "niet afwentelen" als uitgangspunt opgenomen.
Niet afwentelen houdt in:
- Niet afwentelen op toekomstige generaties.
- Niet afwentelen naar andere gebieden of functies.
- Niet afwentelen van privaat naar publiek

1.6 *Door nu te handelen verminderen we de kans op schade door klimaatverandering.*
Investeren in klimaatadaptatie voorkomt toekomstige kosten door klimaatschade en levert, door de maatschappelijke baten, de nodige (financiële) voordelen op.

1.7 Indirect draagt het programma bij aan biodiversiteit en waterkwaliteit
Indirecte winst van dit programma is de kans op ontwikkeling van meer biodiversiteit en betere waterkwaliteit. Dit bereiken we door:
1) Baggeren tot de vaste bodem, hiermee wordt een grotere waterkolom met zuurstof ontwikkeld wat gunstig is voor vissen en amfibieën;
2) Natuurvriendelijke oevers aan te leggen en te voorzien van inheemse (water)plantsoorten.

1.8 Kenmerken van de ambitieniveaus Actief en Actief Plus, zie hierna

ACTIEF (HILLEGOM, LISSE)	**ACTIEF PLUS (TEYLINGEN)**
Meekoppelen waar mogelijk.	Integraal, lokaal en in samenhang.
Handhaaf huidige ontwerpnormen open-baar gebied.	Neem extra maatregelen voor bijvoorbeeld hemelwaterafvoer.
Hemelwater lokaal vasthouden en waar mogelijk infiltreren tot 10 mm/uur.	Hemelwater lokaal vasthouden en waar mogelijk infiltreren tot 20 mm/uur.
Hittestress koppelen aan inrichtingsopgaven.	Hittestress is een integraal onderdeel van inrichtingsopgaven.
Voorkomen van wateroverlast bij hevige regenval door lokaal bergen en verwerken. Norm is het verwerken en opvangen van minimaal 50 mm/uur in het waterstelsel.	Voorkomen van wateroverlast bij hevige regenval door lokaal bergen en verwerken. Norm is het verwerken en opvangen van minimaal 70 mm/ uur in het waterstelsel.
Baggeren tot onderhoudsprofiel.	Klimaatadaptief baggeren tot de vaste bodem.

Kanttekeningen

1.1 Ook voor Hillegom en Lisse is een PWKA opgesteld

Voorliggend raadsvoorstel is eerder behandeld en vastgesteld in Hillegom en Lisse. Door samen te werken kan efficiency voordeel behaald worden. Voor de uitvoering van het PWKA 2024-2028 is voor de drie gemeenten totaal 2 fte extra nodig.

1.2 Uitvoeringsmiddelen klimaat- en energiebeleid (CDOKE-gelden[1])

Door de Minister van Klimaat en Energie zijn financiële middelen ter beschikking gesteld voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid. Het is gebleken dat deze gelden niet gebruikt kunnen worden voor het programma PWKA 2024-2028.

1.3 Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

Voor de uitvoering van maatregelen ter voorkoming van wateroverlast, droogte en overstromingen heeft het Rijk € 200 miljoen aan uitvoeringsmiddelen ter beschikking gesteld. Hierdoor kan het Rijk voor aangedragen projecten maximaal 1/3 deel van de uitvoeringskosten van een klimaatadaptief project dragen. Dit zal bijdragen aan een lager investeringsbedrag, dit resulteert uiteindelijk in lagere kapitaallasten.
Het project '1.000 bomen in Teylingen erbij' is aangedragen voor subsidie en inmiddels is €308.520 toegekend. De gemeente heeft onderzocht of dit gehele PWKA of onderdelen ervan kans maakte om in aanmerking te komen voor deze subsidie, dit bleek niet mogelijk

1.4 Het is niet voor alle assets duidelijk wie de eigenaar is

Het programma richt zich primair op de gemeentelijke assets (beschoeiingen, duikers en watergangen) die volledig (100%) in beheer zijn van de gemeente.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland (HHR) gaat in haar huidige bestuursperiode (2023 -2026) onderzoeken hoe kan worden gehandhaafd dat derden (waaronder de gemeente) hun assets onderhouden. Onderzocht wordt hoe voorkomen kan worden dat werk verricht door een bestuursorgaan later teniet gedaan wordt, doordat een andere eigenaar van een aansluitende asset niets doet. De verwachting is dat aan het eind van de bestuursperiode van HHR is geregeld dat HHR gaat handhaven op aansluitende assets.

Hierdoor gaat HHR onderhoudsplichtigen die niet voldoen aan hun onderhoudsverplichting bestuurlijk manen dit te doen. Dit kan er ook toe leiden dat gemeente Teylingen wordt aangeschreven voor het onderhoud van watergangen waar zij gezamenlijk met andere derden verantwoordelijk is.

Op dit moment heeft Teylingen geen wettelijke taak om derden - zoals bewoners - te bewegen c.q. te eisen om aan hun onderhoudsplicht te voldoen. HHR is als bevoegd gezag hiertoe gerechtigd, maar treedt op dit moment niet handhavend op.

[1] CDOKE: Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid

1.5 Ambitie Actief Plus resulteert in extra financiering ten opzichte van ambitie Actief

Voor vier maatregelen (zie tabel hierna) zijn de kosten hoger voor Actief Plus dan ambitie Actief: maatregel 5 (baggeren regulier); maatregel 7 (NVO, klimaatadaptief); maatregel 8 (baggeren klimaatadaptief); maatregel 9 (onderzoek/1 FTE). De kosten voor genoemde vier maatregelen zijn ca. 20% hoger per jaar dan wanneer ambitie Actief wordt aangehouden. Dat resulteert in extra kosten van circa € 50.000 per jaar voor ambitie Actief Plus.

Financiële consequenties

Hierna is de financiële samenvatting opgenomen uit het programma (zie ook tabel 13 pagina 16 in de bijlage: Programma Water en Klimaatadaptatie Teylingen).
Binnen de huidige begroting is structureel € 214.128 beschikbaar voor onderhoud van beschoeiingen/baggeren.

Het programma zoals voorgelegd laat een tekort zien in 2024 van € 101.605. Dit tekort wordt opgenomen in de tussenrapportage 2024. Voor het oplopende tekort voor de jaren 2025 - 2028 wordt gevraagd dit te betrekken bij de integrale afweging in de Kadernota 2025 - 2028.

In onderstaande tabel is de financiële samenvatting weergegeven.

Maatregelen	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Beschikbaar budget	€ 214.128	€ 214.128	€ 214.128	€ 214.128	€ 214.128
Basis op orde					
1 Opstellen MJOP en inspecties baggeren	€ -13.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2 Opstellen MJOP en inspecties duikerareaal	€ -13.950				
Onderhoud regulier					
3 Oevers (kapitaallasten)	€ 0	€ -27.000	€ -53.500	€ -79.750	€ -105.500
4 Oevers (groot onderhoud)	€ -30.000	€ -30.000	€ -30.000	€ -30.000	€ -30.000
5 Baggeren	€-109.000	€ -109.000	€ -109.000	€ -109.000	€ -109.000
6 Baggeren Hoogheemraadschap	€ -30.000	€ -30.000	€ -30.000	€ -30.000	€ -30.000
Onderhoud klimaatadaptief					
7 Natuurlijk vriendelijke oevers (kapitaallasten)	€ 0	€ -10.850	€ -21.700	€ -32.550	€ -43.400
8 Baggeren	€ -12.000	€ -12.000	€ -12.000	€ -12.000	€ -12.000
9 Onderzoek / 1 fte	€ -107.783	€ -107.783	€ -107.783	€ -107.783	€ -107.783
Jaarlijks benodigd budget	**€ -101.605**	**€ -112.505**	**€ -149.855**	**€ -186.955**	**€ -223.555**

Investeringskredieten

In het PWKA 2024-2028 wordt gesproken over investeringskredieten voor beschoeiingen en natuurvriendelijke oevers. Het gaat voor de komende jaren om onderstaande bedragen met bijbehorende afschrijftermijnen. De kapitaallasten van deze investeringen zijn meegenomen in de berekening van de effecten op de exploitatie.

Oevers (beschoeiing)		
Uitvoeringsjaar	Investeringskrediet	Afschrijftermijn
2024	€ 448.766	25 jaar
2025	€ 449.008	
2026	€ 449.336	
2027	€ 448.772	
2028	€ 448.521	

Natuur vriendelijke oevers		
Uitvoeringsjaar	Investeringskrediet	Afschrijftermijn
2024	€ 206.400	25 jaar
2025	€ 206.400	
2026	€ 206.400	
2027	€ 206.400	
2028	€ 206.400	

Gevraagd wordt om begrotingswijziging R4003 goed te keuren, hiermee worden de cijfers voor de jaren 2024 en verder verwerkt. Daarnaast wordt gevraagd om de investeringen 2025 en verder op te nemen in de meerjarige investeringsplanning van de Kadernota 2025 - 2028.

Aanpak, uitvoering en participatie
Voor de uitvoering van het reguliere onderhoud aan oevers, duikers en watergangen geldt dat de huidige uitvoering gecontinueerd wordt en dat enkel het budget wordt aangevuld naar een niveau dat ervoor zorgt dat de basis op orde is en blijft. De uitvoering van deze werkzaamheden is veelal vastgelegd in raamcontracten. Uitvoering vindt plaats op basis van prioritering van noodzaak. Uitvoering wordt omwille van de efficiëntie gezamenlijk met Hillegom en Lisse uitgevoerd.

Voor de klimaatadaptieve maatregelen is een andere aanpak vereist. Bij het technisch uitwerken en prioriteren van de knelpunten wordt integraal gekeken naar andere opgaven in de naaste omgeving. Indien mogelijk worden de werkzaamheden zoals beschreven bij argument 1.4 meegekoppeld aan andere opgaven in de omgeving zodat er een winwin situatie staat.

Veel knelpunten vereisen niet alleen een ingreep aan bijvoorbeeld een watergang of een duiker, maar hebben ook een relatie met een naastgelegen gemeentelijke weg of een particuliere oever. Voor de uitvoering van maatregelen is in dergelijke gevallen bewustwording van en afstemming met alle stakeholders noodzakelijk. Om deze reden zal de gemeente bij dergelijke projecten veel meer dan bij het reguliere onderhoud moeten participeren met stakeholders om draagvlak te krijgen voor de te realiseren oplossing te krijgen.

Deze afstemming met stakeholders levert ook meekoppelkansen op vanuit het programma. Regulier onderhoud aan watergangen, wegen en riool kunnen een kans zijn om klimaatadaptieve maatregelen te koppelen.

Duurzaamheid
Het ambitieniveau ‘Actief Plus’ zal op termijn zorgdragen voor een duurzame leefomgeving voor bewoners, bedrijven, verenigingen, flora en fauna binnen de gemeente Teylingen.

Hillegom-Lisse-Teylingen (HLT)
Het Programma Water en Klimaatadaptie 2024-2028 is in HLT-verband opgesteld. Elke gemeenteraad behandelt het betreffende raadsvoorstel afzonderlijk.

Watergangen, oevers en duikers waar de gemeente onderhoudsplichtig voor is zijn gemeentelijke eigendommen, en worden dus ook vanuit een eigen gemeentelijk exploitatiebudget beheerd.

Het onderhoud van deze gemeentelijke eigendommen wordt uitgevoerd door HLT-samen. De personele inzet voor de uitvoering van dit programma wordt om die reden belegd bij HLT-samen.

Urgentie
Normaal.

Evaluatie
Jaarlijks in de P&C-cyclus

Bijlagen en achtergrondinformatie
Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 Teylingen
Begrotingswijziging R4003
Bijlage A Oplegnotie Zuid- Hollands Programma Landelijke Gebied.
Bijlage B Beleidskaders
Bijlage C1 Knelpuntenkaarten wateroverlast Teylingen
Bijlage C2 Knelpuntenkaart duikers Teylingen
Bijlage D1 Kansenkaart gemeente Teylingen
Bijlage D2 Uitleg kansenkaart
Bijlage E1 Beheerplan oeverinspectie Teylingen
Bijlage E2 Voorbereiding baggerwerk HLTsamen
Bijlage E3 Notitie vaststellen scope te onderhouden duikers
Bijlage F Onderbouwing kostenoevers

het college van burgemeester en wethouders,

Jeroen F.A. Tomassen
secretaris

Carla G.J. Breuer
burgemeester

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Teylingen,

gelezen het voorstel van het college 12 december 2023 met als onderwerp Programma Water en Klimaatadaptatie.

gelet op de behandeling in de raadscommissie- en raadsvergadering,

gelet op artikel 108 van de gemeentewet,

besluit:

1. Het Programma Water en Klimaatadaptatie vast te stellen voor de periode 2024-2028.
2. De financiële consequenties voor de jaren 2025 – 2028 te betrekken bij de integrale afweging in de Kadernota 2025 - 2028
3. De cijfers voor 2024 op te nemen in de tussenrapportage 2024.
4. De investeringen 2025 en verder op te nemen in de meerjarige investeringsplanning van de Kadernota 2025.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 1 februari 2024,

Marjoleine van Egeraat griffier	Carla G.J. Breuer voorzitter